

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

УДК 35.073.55

С. К. ХАДЖИРАДЄВА, Т. К. ГРЕЧКО

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Розкрито сутність теоретико-методологічних підходів щодо формування готовності державних службовців до політичного аналізу, зокрема володіння методами, інструментарієм, формами тощо.

Considered the main points of theoretical and methodological approaches concerning to formation of public servants preparedness to the political analysis, especially knowing of the methods, instruments, forms etc.

Аналітична діяльність державних службовців – це складний, динамічний механізм, за допомогою якого забезпечується існування і розвиток зв'язків і відносин у галузі їхньої професійної діяльності, що дозволяє встановлювати загальнозначущі правила для цієї діяльності, які полегшують прийняття рішення та прогнозування, взаємне пристосування поведінки людей і забезпечують кооперативну взаємодопомогу, координують дії щодо обміну інформацією між частинами цієї системи (люди, групи людей, техніка тощо), що здатні приймати інформацію, накопичувати, аналізувати і переробляти її за допомогою мови чи знаків. На даному етапі особливо гострою є проблема професійного навчання державних службовців, які виконують управлінські та представницькі функції, оскільки ефективність державного управління значною мірою залежить від кадрів, фахово і світоглядно підготовлених до активної професійно-компетентної інноваційно-творчої роботи в нових умовах, результативність якої залежить від уміння аналізувати та прогнозувати.

Зазначимо, що, за висновками науковців, обізнаність зі складовими політичного аналізу передбачає знання різних підходів щодо визначення видів і форм політичного аналізу, його шести головних принципів та традиційних етапів. Так, О. Валєвський, Ю. Кальниш, В. Ребкало, Ю. Сурмін, С. Телешун, В. Тертичка, І. Шкурат, Ю. Ясенчук вказують на три види політичного аналізу: пошуковий (використовується на попередньому етапі глибоких і масштабних досліджень будь-якої політичної події, проводиться за спрощеною схемою і стисненим обсягом інструментарію (анкета, бланк-інтерв'ю)); описовий (більш складний вид аналізу, що завжди проводиться за повною програмою і на базі методично апробованого

інструментарію), змістовний (полягає не тільки в описі структурних елементів того чи іншого явища, але й у виявленні причин, що лежать в його основі, та обумовлюють належні йому якості, з'ясовується, чи має знайдений зв'язок причинний характер) [4, с. 111].

Метою даної статті є систематизація теоретико-методологічних підходів щодо формування готовності державних службовців до політичного аналізу, зокрема володіння методами, інструментарієм, формами тощо.

Науковці виділяють такі форми політичного аналізу (початковими ознаками є просторово-часові характеристики предмета дослідження): ситуаційний (орієнтація на проблему в контексті “тут і тепер”), стратегічний (розкриття проблеми в інтервалі “минуле – теперішній час – майбутнє”), ціннісний (індивідуальне авторське встановлення просторово-часових орієнтацій). За В. Романовим, О. Рудиком, Т. Брусом, форми політичного аналізу розрізняються між собою залежно від часу здійснення аналізу: перспективний (здійснюється перед будь-якими урядовими діями, є засобом синтезування інформації для вибору альтернативи політики та створює основу для прийняття політичного рішення); ретроспективний (здійснюється після дій уряду стосовно розв'язання тієї чи іншої проблеми, найбільш важливий у випадках визначення інтелектуальних пріоритетів); інтегративний (всеохопна форма аналізу, яка поєднує в собі виробництво та опрацювання інформації і до, і після політичних дій, вимагає постійного виробництва та опрацювання інформації в ході процесу розробки політики) [3, с. 29].

До основних методологічних принципів політичного аналізу належать шість таких: люди є не тільки продуктом соціального середовища, але й саме соціальне середовище є продуктом взаємодії людей; основним предметом дослідження в соціально-політичному аналізі виступає процес людської діяльності, яка є джерелом розвитку як окремих суспільних явищ, так і суспільства в цілому. Третій принцип фіксує основне протиріччя соціально-політичного розвитку – між темпом зростання продуктивності людської діяльності (працею) і способами його суспільної організації. Четвертий принцип вимагає аналізу соціальної структури і розстановки соціально-політичних сил. П'ятий принцип пов'язаний з парадоксом людського буття і останній – проголошує відсутність у соціальному просторі життя людей “неважливих” деталей і дрібниць, а також і незворотність соціального часу, в якому нічого не можна “відремонтувати”, “замінити” або прожити заново [4, с. 125–126].

3. Балабасва вважає, що процес аналізу повинен проводитися вільно від впливу ідеології й упереджень, але він повинен мати ціннісні орієнтири. Ідеологію розглядає як ворог результативного політичного аналізу, якщо вона домінує, то аналіз складається з маніпулювання наявними в розпорядженні факторами, але зауважує, що не можна нехтувати тими поняттями, що представляються ідеологіями, які були підтвержені на практиці. Варто уникати упереджень, тобто категоричного неприйняття яких-небудь фактів, явищ, подій, моделей поведінки, тому що аналітик буде намагатися схилити того, хто

приймає рішення, до своєї точки зору не тому, що обґрунтований аналіз обов'язково веде до цього висновку, а тільки для того, щоб погодити з представленим заздалегідь. У такому випадку упередження може спотворити аналіз, як і ідеологія. Оскільки аналіз державної політики закінчується рекомендаціями до дії, аналітик повинен робити вибір серед можливих сценаріїв рішень, якій залежатиме від системи цінностей, яких даний фахівець додержується [1, с. 10–11]. Неприпустимими З. Балабаєва вважає такі помилки в роботі аналітика: одноканальний аналіз, віддалений, спізнаний, поверховий, надмірне реагування, непостійний, аполітичний аналіз.

Традиційно науковці (О. Валевський, Ю. Кальниш, В. Ребало, Ю. Сурмін, С. Телешун, В. Тертичка, І. Шкурат, Ю. Ясенчук) визначають існування чотирьох головних етапів політичного аналізу: дослідження, прийняття рішень, реалізація та впровадження рішень. Слід зазначити, що політичний аналіз повинен завжди йти двома напрямками: по-перше, він повинен бути пов'язаний зі збереженням і оптимальним використанням уже існуючих форм діяльності людей; по-друге, спрямований на зміни існуючих форм діяльності. В обох випадках політичний аналіз, з одного боку, сприяє закріпленню і розвитку всього того позитивного, нового, що веде до зростання продуктивності людської діяльності, науково-технологічному і соціальному прогресу, формуванню організованості людей, підвищенню їх соціальної активності та добробуту. З іншого – він сприяє виявленню й подоланню недоліків, усуненню всього старого і віджитого, що заважає позитивним змінам.

Потер також пропонує розглядати аналіз як дослідження чотирьох взаємно пов'язаних аспектів, однак відмінних від поглядів попередніх науковців, а саме: поточна ситуація, виражена мета, усвідомлення варіантів вибору, перешкоди, що заважають досягненню мети. Він зазначає, що поточна ситуація може змінюватися з часом або в результаті появи додаткової інформації; визначена мета – внаслідок поліпшення розуміння її суті; окремі варіанти вибору – в міру поглиблення розуміння поточної ситуації або теорії; перешкоди ж можна обійти або змінити [2, с. 82–83]. Але інші науковці, враховуючи систематичний характер аналізу політики, визначають існування шести головних етапів: формулювання проблеми, визначення критеріїв оцінки, вибір альтернативних варіантів, оцінка альтернативних варіантів, вироблення рекомендацій, презентація рекомендацій [3, с. 29].

Отже, системна методологія політичного аналізу спрямована на комплексний підхід до розв'язання складних і суперечливих проблем сучасних соціально-політичних систем. Підсумовуючи, зазначимо, що процес аналізу державної політики має форму циклу, оскільки заключний етап оцінювання політики є етапом усвідомлення державними службовцями нової проблеми. Добре налагоджена інформаційна робота стає ефективним інструментом керівництва, засобом контролю і виховання кадрів. Дієвість інформації визначається її оперативністю, своєчасністю, регулярністю надходження, достатністю і об'єктивністю.

Література:

1. Балабаєва З. В. Основи аналізу державної політики : конспект лекцій / З. В. Балабаєва. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 44 с.
2. Браун М. Пол. Посібник з аналізу державної політики / Браун М. Пол. ; [пер. з англ.]. – К. : Основи, 2000. – 243 с.
3. Романов В. Вступ до аналізу державної політики : навч. посіб. / В. Романов, О. Рудик, Т. Брус. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 238 с.
4. Теорія і практика політичного аналізу : навч. посіб. / за заг. ред. О. Л. Валевського, В. А. Ребкала. – К. : Міленіум, 2003. – 228 с.

Надійшла до редколегії 16.03.2009 р.